

IZHAJA VSAKI DAN

Med ob nedeljah in praznikih ob 5, ob ponedeljkih ob 9. Zjutraj posamične štev. se prodajajo po 3 nvd. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, St. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolmini, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele štev. po 5 nvd. (10 stot.).

OLASJE SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinske in obrtne oglašev po 3 st. mm, smrtne, zahvale, poslanice, oglašev denarnih zavodov po 30 st. mm. Za oglašev v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka naslednja vrsta K 2. Mali oglašev po 3 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglašev sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez dopolne naročnine, se uprava ne ozira.

Naročnina na nedeljsko izdajo „EDINOSTI“ stane: celoletno K 4-20, pol leta 2-60.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nepravilna pisma se ne sprejemajo in rokopi si ne vračajo.

Naročnino, oglašev in reklamacije je pošiljati na upravo lista, UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom).

Izdajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik konsorcijski lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konsorcijski lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18.

Poštno-hranilnični račun št. 841/652. TELEFON št. 11-57.

Odbor starišev za slovenske šole

vabi na

javni : shod

ki se bo vršil

v soboto dne 24. julija

ob 8. uri zvečer na vrtu „Narodne gostilne“, Campo San Giacomo 5

Dnevni red:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo o stanju šolskega vprašanja (poročila deželni in državni poslanec dr. Otokar Rybář).
3. Raznoterosti in spopolnitev odbora.

Na obilo vdeležbo vabi

Odbor.

BRZOJAVNE VESTI.

Bosanski Srbi o ustavi za Bosno in Hercegovino.

SARAJEVO 21. „Srpska riječ“ organ srbsko-radikalne stranke objavlja članek, v kojem nastopa proti nameri da bi se predložilo bosanski ustavni statut pred najvišjo sankcijo parlamentoma na Dunaju in v Badmpešti. List se sklicuje pri tem na zakon iz leta 1880, zadržavajoč upravo Bosne in Hercegovine in zastopa mnenje, da za ustanovitve ustave za Bosno in Hercegovino imenovani parlamentoma po § 2 omenjenega zakona ne pripada nikak upliv, ampak edino le obojestranski vladama. Danes pa je edino le prerogativa vladarja, da daje in uvaža zakone za Bosno in Hercegovino. Po uvedbi ustave bo ta pravica razdeljena med vladarja in bosansko-hercegovski parlament.

Sestanek Milovanovića z Aehrenthalom.

DUNAJ 21. „N. Wiener Tagblatt“ poroča iz Belegrada: Minister za unanije stvari Milovanović se koncem tega meseca poda v Maribor, kjer ostane nekoliko tednov na leženju. Zagotavlja se, da se na povratku vstavi na Dunaju, kjer se sestane z ministrom za unanije stvari Aehrenthalom glede sklepa trgovske pogodbe.

Romunski kralj v Iliu.

ISL 21. — Romunski kralj Karol pride semkaj sredi meseca avgusta obiskat cesarja Frca Josipa.

Novo grško ministerstvo.

ATENE 20. Novo ministerstvo je sestavljeno. V istem je Rallis prevzel predsedstvo in finance. — Lista govih ministrov je pravila na javno mnenje dober utis.

Krečansko vprašanje.

CARIGRAD 21. Mladoturški odbor za vahnno agira v stvari krečanskega vprašanja, da bi zblizal različne elemente. Saje se mirovna liga in gorori se, da ista razširja spomenico, v kateri se energično zavaruje proti eventualni aneksiji po Grški in izraža želja, naj se Kreto tesneje spoji z otomansko državo.

MALTA 21. Na Kreto je odplnil transportni parnik „Rhames“ po a greske čete. Vojna ladja „Duness“ pod poveljstvom podadmirala Calaghana je odplula danes zjutraj, da ostane na Kreti skozi tri mesece, kakor postajna ladja.

Španci v Maroku.

MELILLA 21. — Potrjuje se, da se je včeraj predpoludne vršil boj, v katerem je bil en ropak ubit, šest pa ranjenih. Pričakuje se, da na napadajo Kabili v kratkem otok Alhucemas.

SEVILA 21. — Nekoliko infanterijskih brigad je dano povelje, da se mobilizirajo.

MADRID 21. — Minister mornarice je sklenil dati generalu Murina na razpolago vse potrebna sredstva, to je čete in vojni material.

MADRID 21. Oficijsko se glasi, da je bil včeraj pri Meliti hud boj. Izgube Špancev so bile precej velike.

TURČIJA.

CARIGRAD 22. — Zbornica je dovolila 220.000 fantov za csebe, ki so bile oškodovane valed nemirov v Adani in Aleppu.

CARIGRAD 21. Zbornica je po živahni debati v sprejela zakonski načrt glede takojšnjega rekrutiranja nemohamedancev in takih mohamedancev, ki so bili dolej oproščeni od vojaške službe. Skupno število teh rekrutov znaša 150.000 mož.

Lizbona 20. — Listi poročajo, da se kralj Manuel poda na jesen v inozemstvo. To potovanje je v zvezi z njegovo zaroko.

Kronstadt 21. Danska kraljeva dvojica se je včeraj vrnila na Dansko.

Norderney 21. Knez in kneginja Bülow sta danes popoldne prispela semkaj. Kopalniški gostje in domačini so ju navdušeno pozdravili.

Državni posl. dr. Rybář o položaju.

(Govoril na javnem shodu dne 18. julija 1909 v „Narodnem domu“ v Trstu.)

(Dalje.)

Bienertova vlada proti novim Avstrijcem.

Na tak način vladajo torej sedaj v Avstriji — odločilen je le nemški vpliv. Kako stališče naj torej zavzamemo proti taki vladi? Za nas je odprta le pot opozicije, sicer bi se nam šlo mogli rogati, da poljubljamo šibo, ki nas tepe. Iz početka smo hoteli voditi le stvarno opozicijo — z glasovanjem proti vladnim predlogom, da bi izražali s tem vladi nezaupanje. Ali kmalu je prišla prilika, ko smo mogli dokazati vladi, da je nje politika obratna tudi proti novim Avstrijcem v Bosni in Hercegovini. Vsi vemo, koliko razburjenja je povzročilo vprašanje aneksije teh dveh dežel. Vsa Evropa se je tresla v strahu radi nevarnosti, da se razvname velika vojna. Ta nevarnost je bila odklonjena, ali mi smo morali plačati Turčiji milijonov, ki bi jih mi mogli koristneje porabiti nego Turki. Kje pa so še vse tiste žrtve, ki jih je zahteval bojkot našega blaga v Turčiji. Navrstila je grozna kriza, na kateri niso trpeli samo kapitalisti, ampak tudi delavci. In vspricho vseh teh žrtv, te velike nevarnosti, je naša vlada pripravljena, da ti dve deželi, ki jih je morala po nepotrbenem šele odkupiti z drugimi milijoni, da si smo jih morali braniti z krivjo, — da kmete v teh dveh deželah prepusti na milost in nemilost madžarskim oduhrom. Tako vlado moramo pobijati z vsemi sredstvi. Naša vlada je privolila, da se v Bosni in Hercegovini osnuje agrarna banka z madžarskimi oduhromskimi kapitali. Banki naj bi bil namen, da kmete odkupi od gospodarjev. Največi del teh kmetov namreč niso svoji gospodarji, ampak so odvisni od begov — od plemenitavov in bogatnikov, ki jim morajo dejati desetino in opravljati tlako.

Mandat za okupacijo Bosne in Hercegovine je dobila Avstro-Ogrska z nalogom, da uredi to vprašanje. Ker ravno to je bilo povodom neprestanim bojem. Kmetje so se mnogokrat spuntali. Radi teh puntov je berlinski kongres naložil Avstro-Ogrski, naj uredi agrarne razmere v Bosni in Hercegovini. Trideset let je minulo od tedaj, a naša uprava se nitega vprašanja niti dotaknila! In tudi sedaj, ko smo ti deželi anektirali, ne misli naša uprava nato, da bi te razmere uredila zakonitim putem, mar ne je naša vlada privolila v ustanovitve madžarske banke z oduhromskim kapitalom, da bodo Židje odirali bosanske kmete še bolj, nego so jih prej izkoriščali gospodari!

To je nekaj tako nečloveškega, da je celo naš parlament soglasno sklenil, da se mora to preprečiti. Ali Bienertova vlada se je pozvižgala tudi na soglasni sklep parlamenta in je vseeno privolila v ustanovitve rečene madžarske banke.

Boj proti tej vladi.

Radi tega je „Slovenski klub“ stavljen predlog, ki je z vso odločnostjo izrazil vladi nezaupanje. In tedaj se je pokazalo, kako sibiha je vladna večina. Niti Nemci se niso hoteli potrditi za vladno dne 4. junija so imeli Slovani in socijalni demokratje večino. Vlada je podlegla. V vsaki drugi parlamentarni državi bi vlada po takem porazu odstopila, pač pa se je zgodilo nekaj drugega, nekaj neverjetnega: vladne stranke so začele obstruirati, da so preprečile akcije opozicije, oziroma razpravo o predlogih opozicije. Vladne stranke so na tak način preprečile izraz nezaupanja vladi. Čez nekaj dni se je imelo glasovati o resoluciji glede agrarne banke. In vlada je „zmagala“, ali — kako! Bobnali so, privlekli ka pol mrtve in zmagala je vlada s petimi glasovi večine. A vete, od kje je vzela teh pet glasov? Glasovalo je tudi 5 ministrov, ki so tako sami sebi izrekli zaupanje. Pa zgodilo se je še nekaj nedopustnega: glasoval je tudi vladna tuda predsednik zbornice, kar je v očitnem nasprotju z besedilom zakona.

Vzrok nemškemu vplivu.

Ti dogodki bi morali biti vladi v opomin, da — gre, ker ne živi več zaupanja! Ali vlada se je zopet pozvižgala na voljo

parlamenta in — ostala je. Nato pa je „Jednota“ jednoglasno sklenila, da tej vladi ne dovoli ničesar več, razun proračuna. To jedino še in nič več.

Stvar je res čudna. Pridružili sta se nem dve novi slovanski pokrajini in s tem je narasel — nemški vpliv. To je nekaj paradoksnega, neumljivega, ali vendar je. Zakaj? Zato, ker se je par slovanskih poslancev izreklo proti aneksiji. Res je sicer velika večina slovanskih poslancev v prvem čitanju glasovala za predlog, prav tako kakor Nemci; ali kljub temu so se ti poslednji jeli bahati, da so le oni rešili Avstrijo. Tudi za rekrute so glasovali slovanski poslanci, ali zopet so bili le Nemci — na to stališče se je postavila tudi vlada — ki se jim je zahvaliti, da je Avstrija močnejša!

To je pomagalo Nemcem do vpliva, izlasti, ker so izvestni krogi skrbeli za to, da so bili najvišji krogi slabo informirani. Nemci so stali v luči največjih državljanov vzhodnotorijem dejstvom, da so Nemci že celo v parlamentu kričali Hoch Hohenzollern, da ne prestando in odkrito škilijo čez mejo in da se ob vsaki priliki navdušujejo za Alldeutschland!

(Zvršetak pride.)

Prvo „pozitivno“ delo „Šolskega društva“ v Celovcu.

(Razdruženje celovške podružnice Ciril-Metodove družbe.)

Kdor se še dozdaj ni mogel odločiti v prevojevanju „oficijske“ koroške politike, temu je pregledno zadnje dvome zborovanje celovške podružnice Ciril-Metodove v sredo 14. t. m.

Podjamo tu poročilo, po katerem naj ni napravi svojo sodbo vsak sam.

Pednadelnik g. dr. Brejc je otvoril občni zbor, pozdravil navzoče in izrazil veselje na velikem številu zborovalcev. Kakor edini važnejši dogodek na šolskem polju je omenjal ustanovitev „Šolskega društva“, proti kateremu se je vodstvo C. M. družbe izrazilo, da pozdravlja njegovo ustanovitev in da bo skušalo žnjim skupno delovati. Delovanje obeh društev se torej nikakor ne bo križalo (glej konec poročila!).

Na to je omenjal izgubo, ki naj je zadela „smrtjo“ g. V. Legata, ki je bil med drugim tudi delaven blaginji naše podružnice. Na govornikov poziv so zborovalci v znak sožalja vstali s svojih sedežev.

Besedo je dobil nato g. tajnik Errat, ki je podal obnem tudi blaginjsko poročilo. Oboje je bilo zelo kratko, ker ni bilo kaj poročati; podružnica že od l. 1907 ni zborovala. Kar je v blaginji, (okrog 85 K), je večinoma vplačano baš pred občnim zborom.

V zborovalnici je nastal molk, ki ga je nekolikokrat pretrgal g. dr. Brejc, izvirajoč h kritiki. Če bi bil kdo drug predsedoval, bi bil kratkoma prešel k volitvam, kajti kritizirati odbore spečih podružnic, o katerih je vsakemu znano iz časnikarskih polemik, da niso hoteli delati — to je pač zelo kočljiva stvar, tembolj na meji, kjer je vedno treba skrbeti za kolikor-toliko prijateljske odnose.

Pozneje je postalo jasno vsem, zakaj g. dr. Brejc ni bilo do volitev, zakaj je hotel imeti čim najbolj burno zborovanje.

Sledijoč se je oglašil g. Bernot, kar je pozdravil g. dr. Brejc s takrat se nerazumljivo opazko: torej smo ta se upa!

Ta je izjavil, da ni bil namenjen govoriti k tej točki, pa izzivanje g. predsednika ga k temu sililo. A kritika to ne bo; le konstatiranje, da je podružnica spala, da ni nič delala in da to tudi odbor sam priznava.

Na to je govoril o važnosti Celovca zaradi mesta samega, okolice, dežele. Kako bi se vsak drug narod brigal za tako postojanko, kaj bi vse storil, da se mu ne izgubi prav noben posamičnik, dočim smo mi skoro popolnoma mirno gledali, da se je mesto tako pomemnilo, da je danes večina mnenja, da se mora v tako „trdo nemik“ mestu izgubiti vsaka manjšina. In na občnem zboru podružnice C. M. družbe, ki bi imela pri nedostatku drugih društev voditi vse narodno življenje, slišimo le, da ni nič delala.

Posebno ne v šolstvu. Morali bi tu imeti ljudsko in meščansko šolo, a nimamo niti vrtec, niti ne krbrimo za privatni pouk v slovenščini. Podružnica ima to pripravljati, zbirati, imeti v evidenci vsako rodbino, vsakega otroka. To delo in kar je v zvezi žnjim, to bi bilo važnejše, nego samo pobiranje prispevkov.

G. dr. Brejc je priznaval, da so Bernotova izvajanja uvaževanja vredna, a odbor da se ne čuti prizadetega. Res je, da podruž-

nica ni nič delala, toda krivda da pada na glavno vodstvo. Tudi druge podružnice niso nič delale; ustanovljene so skoro vse pred 20 leti, a od takrat se je slovensko šolstvo na Koroškem poslabšalo za 100%. Sicer pa vidi v predgovorniku preveč idealizma, k čemur se je tudi sam priznal. V Celovcu bi morali imeti najmanj 4-razrednico, sicer bi ne šel noben otrok vanjo; za 4-razrednico pa je treba 200 otrok; toliko jih pa v Celovcu ne nabereemo, ker se ljudje boje in so odvisni.

G. Bernot se je predvsem zavaroval proti očitjanju idealizma; priznava se, nasprotno, k sebičnosti in stoji vedno na realni podlagi. Za 4-razrednico nikakor ni treba 200 otrok; po mnenju vzgojitelcev bi imela imeti k večjemu 80 otrok, ker razredi ne smejo biti prenapolnjeni, če hočemo doseči kak uspeh. A otrok bi bilo lahko tudi manj, bojo pa vsaj tisti tem boljše vzgojeni. Manjšinske šole drugih narodov imajo čisto pod 10 otrok v razredu. Nemci imajo celo razrede z enim samim učencem. V Celovcu bi se nam tega ne bilo bati; razen tukajšnjih in okoliških otrok bi prišli tudi oni z dežele, ker premožnejši stariši pošiljajo otroke v mesto, ker jim vaške enorazrednice ne zadostajo. Na mediko g. dr. Brejca, da pošilja otroke tem baš zato, da bi se ne učili, in bi jih v slovensko šolo torej ne pošiljali, je odgovoril govornik, da je baš to najvažnejša naloga podružnice C. M. družbe na Koroškem, da pouče ljudstvo o nespametnosti, ako se vsa vzgoja naše mladine žrtvuje samo zaradi znanja tujega jezika. Da zavedeni in izobraženi Slovenci se vedno pošiljajo svoje otroke v nemške šole, pomenjujev samo zaradi nemščine, to je največji dokaz, da koroške podružnice C. M. družbe res niso delovale, kakor bi imele. A krivda tu nikakor ne pada na glavno vodstvo. C. M. družba deluje po svojih podružnicah; te so edini činitelj za prosvetni napredak, posebno pa še na meji. Orednje vodstvo bi gotovo dalo gmojna sredstva za šolo, a kako, ko podružnica ne vrši svoje dolžnosti v poučevanju ljudstva.

Na to je pozdravil zborovalce v imenu vodstva C. M. d. g. dr. Müller in zavračal trditve, da so podružnice C. M. d. krive, če smo glede šolstva za 100 % nazadovali. Podružnice so res manj delale, nego bi bilo potrebno, toda storile so za probujanje naroda veliko in če bi ne bile delale, bi bili v šolstvu pač še na slabšem. Popolnoma napadno je, če kdo misli, da so postale nepotrebne; le zvišati je treba njihovo agilnost, času in razmeram prilagoditi res ustroj.

Ta je začel g. dr. Brejc s številskimi dokazovanji, da je kriva naših slabih šolskih razmer — C. M. d. Od 80.000 K daje na Koroško letno le 5.000 K in še v teh se všteti darovi Korošcev, tako, da daje Družba izvenkoroškega denarja le kakih 3000 K na leto. A to da je vsakakor premalo z ozirom na to, da je Koroška najbolj vgrožena.

Te številke je ovrgel g. dr. Müller; g. predgovornik je štel samo šole v St. Rupertu pri Velikovcu, a še te ne prav. Dar Mohorjeve družbe šteje kakor koroški denar, dani je to denar vseh Slovencev. Pri tem je pozabil popolnoma na druge podpore, ki se čim dalje večajo baš zadnji 2 leti. Popolnoma je zamolčal Glinje, kamor je Družba dala 20.000 K. Potovalnega učitelja je postavila, kar tudi velja denarje, in je sploh pripravljena pomagati vedno in povsodi.

Številke so menda g. dr. Brejcu malo zmešale števno, kajti popolnoma brez povoda se je začel braniti tako razburjeno, kakor ni bilo na mestu. Da je začela C. M. d. delati šole v zadnjem času, in da daje podpore tja in tako, da on s tem ni zadovoljen. Sploh da z Družbo ni zadovoljen noben Korošec, odkar so na akupščini v Boh-Bistrici l. 1907, potisnili nas bin naše somišljenike na stran. „Mi se od kakih študentov komandirati ne damo, pa je! Od takrat nimamo do Družbe nobenega zaupanja več!“

G. Bernot je nato izjavil, da obžaluje strogi ton na zborovanju tako eminentno kulturnega društva. Na stvarnem preročenju C. M. d. prihaja v poštev edino njeno delovanje, osebe nas ne smejo brigati. Tu pa da mira konstatirati, da se dozdaj še niko ni držal tega, da bi bilo Družba kak denar slabo naložila. Družba mora skrbeti za vsa slovenska zemljo in zelo slabo znamenje bi bilo, če bi imela Koroška res očitati Trstu kako preteklo, tem manj baš zdaj, ko so zadnje volitve tako sijajno dokazale, da je bil denar C. M. d. v Trstu naravnost izvrstno naložen. Kar se pa tiče nezaupanja na pram vodstvo, je stvar ta, da koroške podružnice lahko pridno delujejo tudi brez ozira na „zaupanje“. Denarja iz Koroške še ni mo nič in ne pejde, nasprotno; delo pa, izobraževanje in probujanje, to itak ne more biti v izgubo. Če pa že hočemo pokazati

vodstvu nezaupanje, delajmo več nego ono in nego smo sami prej, in nikar ne razdirajmo! Tudi če bi res premalo denarja prihajalo na Koroško, bi to še ne smelo biti povod za nasprotovanje. Denar je mnogo, a ne vse; mnogo večjo vrednost ima delo, ki zvišuje notranjo ceno posameznikov in s tem naroda. Govornik je pozival še enkrat k stvarnemu in mirnemu razpravljanju, kajti, če se tu ne najdemo, drugje s se tudi ne!

G. dr. Brejc in urednik „Mira“, gosp. Smodej, sta nato zavračala krivdo na g. dr. Müllerja, češ, da je ta „med vrticami“ napadal g. dr. Brejca. A g. dr. Müller je pribil, da ni niti nikogar imenoval, niti nikogar mislil žaliti, ampak samo branil C. M. d., kar je njegova dolžnost. Sploh niti ne ve, s katerimi besedami ali mislimi svojega govora da bi bil žalil g. dra Brejca. Da pa je njegova obramba C. M. d. odgovarjala resnici, je pričal tudi g. župnik Treiber, ki je na skupščini 1. 1908. v Ptuj hvalil delovanje C. M. d. v vsakem oziru in se jej zahvaljeval v imenu Korošcev. Vsa temu naj verjamejo, če njemu nočejo.

A niso verjeli. Celo g. župnika Treiberja so se odrekli, in g. dr. Brejc je kratkoma izjavil, da je g. Treiber od C. M. d. — odvisen. Na to je začel še enkrat razlagati, da C. M. d. ne dela Korošcem v prid, da tega niti ne more, ker „ne pozna razmer v deželi“. Niti potovalni učitelj da ne bo mogel pomagati, ker „ne živi in ne trpi med nami“. Kakor dokaz, da „v Ljubljani nič ne razumejo“, je navajal svet C. M. d., naj si vzame „Šolsko društvo“ za delokrog skrb za javne majšinske šole na podlagi zakona in za tozadeven pouk slovenskega naroda na Koroškem. Češ, še tam nimamo slovenskih šol, kjer smo v večini, pa jih bomo hoteli tam, kjer smo v manjšini. S tem je mislil, da je dokazal „neumnost ljubljanskih gospodov“. Dobro je rekel g. dr. Müller, da tistega, ki noče razumeti, ne prepričaš, niti če mu razlagaš 3 dni. Za take ljudi ni nič samo obsebi umevnega; če se potezate za vseučilišče, morate vedno dostaviti, da hočete tudi več srednjih šol, če ne vam poreko, da ne veste, da nam teh tudi še manjka.

Ko je bilo že jasno na vse strani, da odbor ni nič delal, ker ni hotel in da nasprotuje društvu, ki mu stoji na čelu, je prišel na vrsto absolutorij. G. Bernot je predlagal, da se preide na dnevni red, ker bi bilo vsakemu težko glasovati za absolutorij takemu odboru, dočim zopet ni potrebno, da bi izživali nepravilnosti, da mu ga odrečemo. Blagajnikovo poročilo pa je itak odobreno. Toda g. dr. Brejc ni hotel, dasi je dolžan ostal odgovora na vprašanje, če bi sam glasoval za absolutorij v takem slučaju? Poznal je svoje ljudi in vedel, da bi glasovali tudi za to, da je 2X2=5 in je izval predlog, da obni zbor absolutorij odreka. Vseh njegovih 21 je glasovalo proti . . .

K točki „volitve“ se je oglasil g. Smodej in predlagal — razdruženje podružnic. Utemeljeval je sicer na dolgo in široko, a vendar ni nihče vedel, kam da meri, prav do konca, ko je izustil predlog sam. Ni čudno. Nemožna je stvarno brantni razbijanje društev s tako idealnim namenom in delovanjem, kakršno je ono naše C. M. d.

Ko so se polegli klici ogorčenja, je začel „utemeljevati“ g. dr. Brejc. Razlagal je zgodovino pogajanj „Šolskega društva“ z C. M. d. in se najbolj jezil na to, da je vodstvo prepuščalo končno odločitev veliki skupščini, češ, te skupščine ne poznajo! Najraje pa je vsekakor to, da vladajo v blato svojih političnih strasti celo vlezaslužnega g. T. Zupana, ki je baje svoj čas izrazil misel, naj bi koroški Slovenci ustanovili lastno šolsko društvo. Kaj poreče oziveli mož, ko bo slišal, da so pod zaščito njegovega imena razbili podružnico družbe, ki jej je žrtvoval polovico svojega življenja in ki ga je v zahvalo soglasno izvolila za svojega častnega člana?!!

Predlog g. Smodeja je bil vsprejet z 21 proti 13 glasovom.

Še isti večer se je del zborovalcev na poziv g. dr. Müllerja kakor pooblaščenca vodstva C. M. d. zbral, da ustanovi novo podružnico.

Vpisanih je bilo 22 članov in izvoljen odbor: načelnik: g. Z. Bernot, tajnik: g. I. Stubeč, blagajnik: g. L. Bavdek, odborniški namestnik: g. J. Čad.

Z ozirom na prejšnje dolge debate in pozno uro (bilo je že po polnoči) je bil razgovor o bodočem delovanju sicer kratek, a zato tem priročnejši. Razšli smo se v prepričanju, da je razdruženje speče podružnice slovenski stvari tudi v prid, ker nova — nikakor ne bo spala.

K otvoritvi istrskega deželnege zbora.

Trst, 21. VII.

Jutri se sestane novoizvoljeni istrski deželni zbor v svojo sejo in oči cele dežele so obrnjene v Koper, kjer se ima v tem zasedanju položiti temelje za bodoči razvoj Istre. In da povemo odkrito, na podlagi glasov, ki prihajajo iz enega in drugega tabora, je prav malo nade za plodonosno delovanje dež. zbora.

Kakor piše včerajšnji „Piccolo“, zahtevajo Italijani da se ima pred konstitui-

ranjem deželnege odbora rešiti vsa proporna vprašanja, ki sestoje med obema narodnostima v deželi. S tega se jasno razvidi, da je Italijanom že žal, ker so dali iz rok svojo izključno oblast. Če pri volitvah so nas ogoljufali za en mandat (Pula), a sedaj bi hoteli iz nas izsiliti še druge koncesije, ki naj bi njim zagotovile za vse večne čase nadladije v deželi.

Pred vsem jim je na arcu nova razdelitev občin. Mi ne bi imeli proti delitvi nič. A delitev bi se morala izvršiti tako, kakor bito odgovarjalo dejanskim narodnostnim razmeram v deželi. A da zahtevajo Italijani sporazumjenje predno se konstituirajo deželni odbor, je pristoje nasilje.

Etno pametno in logično je, da se voli najprvo deželni odbor in odseke, a potem naj se začne med obema strankama pogajanja, kakor med dvema enakopravnima faktorjema.

Zaupamo našim istrskim poslancem, da bodo, kakor vedno, tudi takrat stali na straži. Naša parola mora biti: Ne odnehati!

Sicer je pa celo „Indipendente“ proti omenjeni zahtevi italijanskih intranzigentov v Istri, ter piše, da ne gre zahtevati novih zahtev, potem ko je bil napravljen kompromis in imajo Slovani pravico do dveh deželnih odbornikov. Da vidimo, katera teh dveh struj v italijan kem taboru zmaga.

K položaju.

Poslanci vseh strank imajo sedaj po svojih volilnih okrajih shode, na katerih opravljajo pred volitvi svoje postopanje. Da zvrščajo vladne stranke vso krivdo za zaključenje državnega zbora na obstrukcijo, je samo ob sebi umevno.

In kakor se vidi iz razpoloženja v vladnih strankah, je prav malo upanja, da bi došlo do jeseni do kakšnega zblizanja med Nemci in slovensko obstrukcijo.

Nemško-narodna korespondenca piše: „Vse nemške stranke stoji enodušno na stališču, da bi bilo vsako odnehanje napram obstrukcijskim strankam, največja pogreška, ter da se ne sme nič zgoditi, kar bi se moglo smatrati kot nekako plačilo za obstrukcijo. Dolžnost vlade je, se izogniti vsemu, kar bi zamoglo obuditi mnjenje, da se da z obstrukcijo izsiliti ministrskega fotelja.“

To je vse lepo in dobro, samo ko bi veljala vedno ista morala. Za Nemce, kakor za Slovane! Če se že z obstrukcijo ne sme nič doseči, moralo bi veljati isto pravilo vedno. A postavljeno je bilo že-le sedaj, ko se gre za slovensko obstrukcijo. Dr. Steinwender, podpredsednik državne zbornice pa objavlja v berlinskem „Tagu“ članek, v kojem se izraža proti parlamentariškim ministrom. In sicer zakaj? Ker vidi, da je pri parlamentarni vladi izključeno nadvladje Nemcev, dočim bi bili iz uradništva vzeti ministri vedno na razpolago Nemcem in nemškimi željam. Tudi to jim končno ne bo več dolgo pomagalo! Naj se obračajo Nemci kakor hočejo, slednjič bodo ipak morali ugrizniti grenko jabolko, ter deliti vlado s — Slovani!

Slovenski narodni socijalisti v Pragi in štrajk v Ajdovščini.

Praga 19. VII. 1909.

Danes zvečer se je vršil shod čeških nar. socijalistov v dvorani „pri Komenskem“ na Žižkovu, na katerem so prvokrat v Pragi nastopili zastopniki slovenskih delavcev.

Iz Trsta so se udeležili shoda gg. dr. Mandić, dr. Brnčić in Skalak. — Večer je bil poleg kratkih poročil poslancev Choca in Bučvala izpolnjen skoro popolnoma s poročili slovenskih poslancev, ki so prosili češke sodruga za praktično slovensko vzajemnost, t. j. za pomoč štrajkujočim delavcem v Ajdovščini.

Med shodom je prišel brzajavni pozdrav ajdovskih stavkarjev, ki je bil vprejet z velikim navdušenjem.

Dr. Mandić je podal v slovenskem jeziku poročilo o nastanku „Narodne delavske organizacije“ na slov. jugu, ki je nastala s socialno diferenciacijo, z razvijanjem veleobrti na jugu. Dočim je bil pred ves narod kakor kompaktna masa v boju proti tujcem, se je začela vladati razmer demokratična in socialna emancipacija delavcev, ki so pa privsem tem ostali slovenski delavci. Organizacija je sicer še mlada, vendar je že sodelovala pri štrajku voznikov in sedaj v Ajdovščini. Ta ni le lokalnega pomena, temveč interesira tudi Čebe, ker to ni le socialen boj, temveč gre tu za poskus infiltriranja slov. Primorja s kolonizacijo potom nemškega kapitalizma.

Ker smo šibki, prišli smo prosit za pomoč za gosp. vzajemnost, ne za vzajemnost pri vrčku piva. Burno pritrdjevanje, ki je mnogokrat prekinilo besedo, je pričalo, da so ga poslušalci dobro razumeli.

Dr. Brnčić je govoril hrvaški, da se pokaže, da ni res očitanje, da bi bil slovenski jezik nemščina. Navedel je vzroke in razvite ajdovskega štrajka. Občinstvo je z gromovitno „Hauha“ dajalo odzvala svojemu ogorčenju nad počenjanjem raznih kulturtragerskih pijavk.

G. Skalak je kakor žižkovski rojak v češčini ovesitil postopanje naše vlade, ki pač obrača vso svoje pažnjo zagrebški „veleizdajniški“ in praški antimitilariistični pravdi, ne zna pa paziti na izvrševanje obrtnih predpisov, temveč baš narobe, strši z orožniki ono

delavstvo, ki protestira proti 12 urnemu nočnemu delu, stoji na strani takih brezčestnih delodajalcev, ki pošiljajo delavca z 40° vročine na delo, da se pred strojem zgrudi na tla.

Poslanec Bučival je obljubil ob navdušenemu pritrdjevanju shoda solidarnost in gromotno in materijalno pomoč slovenskim delavcem, tako, da se vladine duše na jugu kmalu prepričajo, da se krvavo motijo oni, ki menijo, da se na Čebe ni zanašati in da bodo morali delavci kapitulirati pred Židi.

Shoda se je udeležilo do 1000 ljudi. — Bil je sijajna manifestacija slovenske vzajemnosti ljudstva, mnogo nevarnejše za nasprotnike, nego manifestacije banketake in veselice slov. vzajemnosti, kakor se je izrazil posl. Bučival.

„VELEIZDAJNIŠKI“ PROCES v Zagrebu.

Zagreb 20. VII.

(99. dan razprave.)

Vsa današnja razprava je bila izpopolnjena z izpraševanjem in izjavami grafoloških veščakov Roica in Müllerja.

Izjavila sta, da ne moreta trditi s popolno gotovostjo, da sta oba revolucionarna štatuta pisana z roko Milana Pribičevića.

Sklenilo se je končno, da se ves materijal povrne še enkrat veščakom, da pregledajo še one rokopise, ki jih še niso pregledali.

Branitelj dr. Hinković je povdarjal posebno, da ve za pisca drugega štatuta. Nadaljevanje razprave jutri ob 7. uri zjutraj.

Dnevne vesti.

Laški listi so obmolknili o nedeljskih škandalih na „mejnarodni“ dirki minole nedelje. Vsaj včeraj molče kakor grob. Ne vemo, kaj se je zgodilo, da je njihov strupeni klevetniški jezik kar hkratu obmolknil. Morda so jim vspridlo naših konkretnih konstatacij običajala v grlu njihova pavšalna in podla sumnjičenja. Toda za naša sta afera nika-kor še ni rešena in se ne sme izgubiti v pesku, kajti naše ljudstvo po okolici stoji se svojim dobrodušjem in poštenjem pre-visoko, da bi smeli taki mazači in pisarji nekažnjeno pljuvati nanje! Mi moramo zahtevati in ne smemo odnehati od zahteve, da pride resnica na dan!

Hvala bogu, je med Italijani — kakor čujemo — vendar tudi ljudi, ki so si ohranili zdrav kriterij in ki naravnost izražajo svoje dvome glede trditve, da so Slovenci hoteli na tako zavraten način, kakor ga je opicoral „Piccolo“, ovirati dirko, katere so se oni sami udeležili. Tudi glede naših siromašnih mlekaric uvidevajo pametni Italijani, da te reče nikakor niso mogle imeti kakšnega zlobnega namena, marveč da so bile pomilovanja vredne žrtve nepravilnosti kolezarjev in — „Piccolove“ perfidije!

Pamet v glavo in ne igrajte se z ognjem! „Piccolo“ je apostrofirale dni naše okoličane, naj pomislijo, koliko denarja znašajo meščani v okolico se svojimi izleti.

Na to staro pesem odgovarjamo naprej, da meščani ne zabajajo v okolico iz ljubezni do okoličanov in radi tega, da bi jim gospodarsko pomagali, marveč le radi sebe, radi svojega zdravja in sploh radi svojih osebnih interesov. Kje pa naj se navzgor zdravega in svežega zraka in pristne domače kapljice ako ne v naši okolici?!! Zato so že — kakor Italijani radi pravijo: „i nostri noni“ — zabajali, v tržaško okolico, zabajajo samo zato tja sedanjji meščani in bodo tja zabajali tudi potomci.

Sicer pa bodi še posebno povedano „Piccolu“ in njegovim somišljenikom to-le:

Če nosijo italijanski meščani kako nedeljo ali praznik kaj denarja v okolico, ga pa znašajo naši okoličani dan na dan v mesto, kjer kupujejo vse svoje potrebe in pušajo v mesto malo ne vse svoje prihodke.

Toliko le o okoličanih. Kje pa so velikanški dohodki, ki jih ima Trst od svojih kupčijskih zvez naprej z bližnjimi hrvaškimi in slovenskimi in dalje sploh z vsemi slovenskimi deželami?!! Lahko rečemo, da Trst po največem delu živi od Slovanov?!

Naši ljudje nosijo in pošiljajo svoje denarje v Trst, dočim regnicoli, katerim na ljubo naj bi se naš element umikal, tu skoro nič ne potrošijo, (ker žive ob sami polenti), marveč pošiljajo v Trst svoj denar na svoje domove — torej v tuzluno.

Ali naj ob taki resnici še le govorimo tržaškimi fanatikom o posledicah, ki bi nastale za Trst, ako bi se od slovenske strani začel izvajati bojkot proti Trstu?!! Nikar naj se ne igrajo z ogojem in naj ne kličejo vraga! Pamet v glavo, ki naj jim pravi, da so nerazdružno navezani na nas in da bo Trst od vsacega poostrejenja v razmerju do nas imel le občutno škodo!

Na c. k. poštne in brzajavne ravnateljstvu v Trstu je protih več mest stavbenih elavov (adjutum 1200 kron). V to evrho je potrebno: 1. Ne prekoračeno 40. leto; 2. avstrijsko državljanstvo; 3. dokaz, doprinešen potom pravomočno izjave tretje osebe, da je prošilcu, dokler ne pride do stalne plače, zagotovljeno stanu primerno vzdrževanje; 4. do-

vršenje kake tuzemake tehnične visoke šole in dokaz o položitvi predpisanih državnih izpitov z dobrih vspehom; 5. znanje deželnih jezikov; 6. telesna sposobnost, potrjena od državnega zdravnika. — Prošnje je vložiti tekom 4 tednov na c. k. poštne in brzajavne ravnateljstvu v Trstu.

Na naslov c. k. državnega pravdnštva. Francoz iz Bovca, monsieur Coutine predlaga v „Coda del diavolo“:

- 1) Osnuje naj se velika tržaška pralnica in odpuste vse slovenske perice!
- 2) Nikdo naj ne kupuje več ne škedenjskega kruha, ne okoličanskega mleka.
- 3) Odpuste naj se vse slovenske dekletke!
- 4) Postavi naj se pred vrata vse sloven. težake.
- 5) Noben meščan naj ne gre več v okolico!

Sicer je „Coda del diavolo“ list, ki ni vreden, da se ga omenja. Prinesli pa smo omenjene predloge kakor kuriozum. Mi od svoje strani bi stavili k omenjenim predlogom sledeči protipredlog:

Uredniki „Coda“ so z omenjenim predlogom sijajno dokazali, da so zreli za no-rišnico pri Sv. Ivanu. Čim prije jih pošljejo tja, tembolje bo za italijansko javnost.

Z norci se torej nočemo baviti. Njim ne odgovarjamo, pač pa naj tem povodom spregovorimo besedico na adresu državnega pravdnštva. Gornji predlogi vsebujejo poziv na bojkot v najhujših oblikah — na bojkot, ne samo posamičnikov, ne samo kakšnega razreda, ampak jednega celega naroda! Vendar je daleč proč od nas misel, da bi pozivali na kaka plenjenja in proganjanja, čeprav ne bi bilo to nič šudnega, ko vemo, kako rigorozne so rade oblasti ob pozivih na bojkot od slovenske strani. Mi ne zahtevamo od državnega pravdnštva nič drugega, nego da naj bo v sličnih slučajih tudi nasproti nam tako liberalno, ako bi bili mi prisiljeni izvajati proti Italijanom princip: z o b z a z o b!

Istrski deželni zbor. Na dnevnem redu današnje seje je: 1. Otvoritev seje, 2. Volitev dveh tajnikov, 3. Poročilo deželnege odbora o volitvah v deželni zbor.

Shod proti draginji. Dne 19. t. m. je bila sklicala češka socialnodemokratska stranka shod na katerem je govoril drž. posl. Jaroš o draginji in njenih uzrokih. Po shodu, katerega se je udeležilo preko 4000 oseb, so se udeleženci mirno razšli. Pripravljen je bilo vojaštvo in orožništvo, ki pa ni imelo povoda za posredovanje.

Nevročljive poštne pošiljke. C. k. poštno in brzajavno ravnateljstvo nam je doposlalo seznam oni priporočenih in navadnih poštne pošiljke, ki so bile meseca junija v oddelku za nevročljive poštne pošiljke v Trstu odprte in ki so jim je odpošiljatelj neznan. Seznam bo v polnem obsegu priobščen v tukajšnjem uradnem listu.

Predsedništvo „Vozniške zadruge“ vabi vse svoje člene (voznike) na izredni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo 25. julija ob 9 uri predpoludne v gostilni „Konsumnega društva“ v Lonjerju. Naj ne zamudi nikdo, ki se zanima za svoje interese. Predsedništvo.

Odgovor Roseggerju. — Za obrambeni sklad družbe sv. Cirila in Metoda so se nadalje zavezali plačati 200 K sledeči p. n. gg.: 145. Stalno omize pri Bregantu v Trnovem, Ljubljana; 146. Fran Šerko trgovec in posestnik v Cerkljici; 147. dr. Josip Malerič okrožni zdravnik v Črnomlju (plačal na račun 10 K); 148. in 149. podružnica sv. Cirila in Metoda — Stari trg pri Ložu (plačala 2X200=400 K); 150. Gaus Kazimir abiturient, Dol pri Hrastniku; 151. Mastnak M. prof. v Gorici 152. dr. I. Oswald prof. v Gorici; 153. Pavšič I. prof. v Gorici; 154. Zaidaršič I. prof. v Gorici; 155. dr. J. Tičan okrožni zdravnik v Kranjski gori; 156. Dolenjska podružnica Prosvete v Novemestu; 157. podružnica družbe sv. Cirila in Metoda Hrastnik-Dol; 158. Neimenovani župnik v pokoju v Celju; 159. Brnčić Rado, abiturient v Celju; 160. dr. I. Podlesnik zdravnik v Velenji; 161. Bralno društvo v Ležnici pri Zalcu (plačalo 200 K).

Na slavnost „Lipe“ v Bazovici dne 1. avgusta so se priglasi nadalje nastopna društva: 12. Pevsko društvo „Slovan“ Padrič korporativno; 13. Pevsko društvo „Slovenska straža“ Gropada; 14. Tamburaški zbor „Zora“ Lipica; 15. Ženska pod. sv. Cirila in Metoda po deputac.; 16. Pevsko in bralno društvo „Prešern“, Boljunc korporativno s zastavo; 17. Pevsko društvo „Ilirija“, St. Jakob korporativno s zastavo; 18. Čitalnica, St. Jakob korporativno; 19. Pevsko društvo „Slavec“, Ricmanje korporativno; 20. Pevsko in bralno društvo „Zvezda“, Hrpelje korporativno; 21. Pevsko in tamburaško društvo „Zvonimir“, Rocol; 22. Pevsko društvo „Draga“, Orlak po deputaciji; 23. „Tržaško podporno in bralno društvo“, Trst korporativno s zastavo; 24. Glazbeno društvo „Trst“. — Ona društva, ki še niso prijavila dotične pesmi, s katerimi hočejo nastopiti, so naprošena, da storijo to še o pravem času radi sestave programa.

Družina Dežmanova iz Trata (mati in 2 hčerki Natalija in Olga) dobroznana v Trstu in okolici, priredi v nedeljo dne 1. avgusta koncert s petjem in godbo v dvorani restavracije gosp. Drag. Starca na Proseku. Bogati vapored obsega umetne komade, ki jih izvaja Olga Dežmanova s spremljevanjem goali in glasovirja ter hesterorčne komade za glasovir. Začetek ob 5. uri pop. Vstopnina 60

atoti, otroci plačajo polovico, sedeži po 40 in 20 stot. Po koncertu bo ples. — Komadi so izbrani tudi za deca, na kar se posebno opozarja občinstvo, da isto dovede seboj na ta koncert. Imenovana družina Dežmanova priredi še druge koncerte, ki jih pravčasno objavljamo.

Poroke, rojstva, umrljivosti. Od 11. do 17. julija t. l. se je v tržaški mestni občini poročilo 16 parov. Rodilo se je 145 otrok in sicer 74 moških in 71 žensk; od teh 19 nezakonskih. Umrla je 66 oseb in sicer 42 moških in 24 žensk; od teh 15 izpolnena leta.

Na adresu poštnega in brzojavnega ravnateljstva. Poročajo nam: Danes dne 21. t. m. bila sem na glavni pošti (oddelek poštne hranilnice), kjer sem oddala nakaznico, da mi se izplača iz poštne hranilnice 30 kron. Uradnik mi je rekel italijanski: „*Allo ne znate pisati nemški ali italijanski, dajte komu drugemu, da vam napiše.*“ Jaz sem odvrnila: „Ne vem, čemu bi se morala posluževati kakakega tujega jezika. Znam ne samo slovenski, marveč tudi nemški in italijanski, ali pravico imam, da se poslužujem svojega jezika.“ Na to me je vprašal, kaj pomenja „Trideset kron?“ Jaz sem mu rekla, da sem dobila denar vedno na slovensko nakaznico in ga moram torej dobiti tudi danes. Res je mož potem umel in mi izplačal zahtevani znesek. Sporočam to s prošnjo, da bi ces. kr. pošto in brzojavno ravnateljstvo dotičnega uradnika poučilo, da ni njegove poklice delati strankam nepotrebne šikane ter jih žaliti radi njih narodnosti.

Poskušen umor soproge.

Sinoči ob 10-20 je neka ženska, ki se je držala skrito v bližini vrta, spadajočega k južni železnici, v ulici Miramar, planila iz skrivališča proti mimoidočemu vratarju južne železnice, Mateju Brišček, staremu 51 let, in ustrelila iz revolverja proti njemu. Strel je bil zanj nepričakovan. Ranjenec se je hipoma obrnil in jo udaril s palico po glavi.

Zločinka je soproga imenovanega, Helena Brišček, stara 50 let, stanujoča v Škorčljji 513, ki je živela že deset let ločena od svojega soproga. Deca — štiri otroci — pa so živeli z njim. Sedaj sta se oba pravdala radi prevzittka, ki ga je ona zahtevala. Ona je bila aretirana, a spravljena v bolnišnico radi rane na glavi vsled udara s palico. On ranjen — ima kroglo v zatilniku — in se nahaja v bolnišnici.

Pozna ljubezen in njene posledice.

Gospa Antonija Schiavoni, stara 55 let, iz Reke in pred nekaj meseci tam stanujoča, je oddala sobo svojega stanovanja v podzemnem Vincencu Oswaldella, staremu 37 let, iz Trsta, vdovu z deca, po poklicu višjemu mehaniku. Isti, ki je kmalu povohal, da je Schiavonijeva petična ženska in še mladeniškega srca kljub svojim petinpetdesetim spomladim, je sklenil izrabiti jo. Obnašal se je, kakor da bi bil strašno zaljubljen, dokler ni uboga ženska padla v zanko in so nastale med njima prav intimne zveze. Sedaj je pričelo izžemanje; svote so rasle čim dalje bolj. — Seveda je on vse sprejemal — na posodo. In posojilo je kmalu naraslo na 8000 kron. Ko se je slednjič začela kujati, jo je tepel in ji žugal, da jo poroči in preseli sta se z Reke v Zadar in potem v Trst, kjer sta se nastanila v hotelu „Abbondanza“. Tu je nadaljeval svoj zistem. Slednjič je revica sprevidela, da jo vara, in se je zatekla na policijo. Oswaldella je bil aretiran. Pri njem so našli veliko denarja in vrednot.

Tržaška mala kronika.

Samomor. Včeraj ob 2. popoldne se je neki elegantno oblečen mladenič vrgel v morje z novega nabrežja št. 5 pri Sv. Andreju. Mornarji Faccaninijeva podjetja, Dominik Plego, Evgenij Barič in Santo Gabenzzi, so skorajžno skočili v morje in potegnili nesrečnega na kopno. Rekel je italijanski: „Izpil sem karbolne kisline, ker sem sit življenja“ in je kmalu potem izdihnil. Nič ni imel na sebi, kar bi ga moglo identificirati. Na obleki se nahaja znamka „Guido Moneher Co.“ krojačnica v Trstu. Truplo so spravili v bolnišnico. V samomorilcu so prepoznali poznejše Karla Veste, uslužbenca pri tvrdki Franc. Parisi. Vzroki samomora so neznani.

Poskus samomora. Marija Zajna, stara 23-let iz S. Giorgio di Nogaro, stanujoča z omočeno sestro, se je prednočnem okoli polnoči vrgla v morje. Boreč se z valovi je začela vpiti na pomoč. Trije policijski agentje so jo rešili in spravili s pomočjo zdravniške postaje na dom. Uzoka je iskati v nesrečni ljubezni.

Drugi poskus samomora. Prednočnem okoli ene ure se je 23-letni vojak Anton Kočvar pri 97. pešpolku, nastanjen v „Transport-Haus“ v ul. Belvedere, vrgel z drugega nadstropja na ulico. Dobil je bunke na licu in si zlomil noge. Spravili so ga v vojaško bolnišnico. Uzrok nesrečne ljubezen.

Poneverjenje v Düsseldorfu. aretacija v Trstu. Prednočnem ob 3. uri je bil v ulici Ottaviano Augusto radi splošne sumnje aretiran nek mož, ki se je kvalificiral za Amalda Strauss, rojenega 1. 1891 v Düsseldorfu, po poklicu računovodja. Pri njem so našli več denarja. Slednjič je priznal, da je poneveril pri „Farbwerkaktien-Gesellschaft“ v Düsseldorfu

1300 K. Pridržali so ga do nadaljnjih ukrepov nemške policije.

Loterijske številke izrečane dne 21. julija 1909:

Praga 41 43 78 26 71

Lvov 29 40 61 32 68

Koledar in vreme. — Danes: Marija Magd. spok. Jutri: Apolinar škof. — Temperatura včeraj ob 2. uri pop. + 27,0 Cels. — Vreme včeraj: lepo.

Vremenaka napoved za Primorsko: — Semtertja oblačno. Zmerni vetrovi. Vroče. Tendence za nevihte.

Društvene vesti.

Pevsko društvo „Adrija“ v Barkovljah naznanja slavnemu občinstvu, kakor tudi bratskim društvom, da priredi v nedeljo dne 22. avgusta t. l. veliko vrtno veselico z jako obširnimi vsporedom ter dvema igrama. Natančnejši vspored se objavi pravčasno.

Odbor Trž. kol. društva Balkan ima nocoj ob 9. uri v kavarni „Mizerva“, važno sejo. Gg. odborniki so naprošeni da se iste gotovo udeležijo. Predsednik.

Darovi.

Svota 63 K 08 stot. ki so jo nabrali na Proseku za družbo sv. Cirila in Metoda. Darovali so: A. Goriup 5 K. Po 2 K: J. Koren, I. M. M., H. Leban, M. Lukša. Po 1 K: E. Sosič, A. Spanger, Fr. Cibic, M. Martelanc, J. Potega, J. Vatovec, F. Kenda, N. N., Mariuče, Partot J., V. Cibic, Dolenc, M. Milič, Lukša J., I. Čuk, Trg. pom. A. Goriupa, Starc Julka, Lukša M., Bukavec E., Puotar K., Ban V., Ukmar E., Starc D., Furlan, A. Bukavec 70 v. Po 60 stot.: Nabergoj A., Ipavec, Štrukelj J., Rebula. Po 50 stot.: Nabergoj E. in I., Kente, Milič F. in A., Lukša I., Brišček, Nabergoj E. Po 40 stot.: J. Kalin, Tavčar, Godina, Puntar R., Čuk I., Danev I., Regent P., Ban K., Verša I., Lukša S., Štoka M., Nabergoj I., Ban A., Partot L. in M., Antonič M., Zenič T., Ukmar M.

Podružnici sv. C. in M. pri sv. Jakobu je daroval gosp. Anton Čavna 5 K. Srčna hvala.

V nabiralniku Dal. konz. društva se je nabralo meseca junija 9 K.

V nabiralniku gostilne Babič isti mesec 4.35 K.

Nar. delav. organizacija

Za strajkujoče v Ajdovščini. Mej darovi nabranimi min. ned. pri sv. Jakobu v znesku K 62,90, je izostalo ime g. urarja V. Povha, ki je daroval 5 K in gospe Vekoslave Fidej, ki je podarila K 2,40 — za kar se odbor N. D. O. še enkrat vsem blagim darovalcem najpričnejše zahvaljuje in priporoča za nadaljno prispevanje v prid vbozega trpečega delavstva, ki se že 6 tednev vstrajno bori za najnujnejše zahteve humanitete in za pravico obstanke.

Vesti iz Goriške.

„Superioritā di razza“ pravi o Lahih „Corriere“ od m. torka, ki v dolgovoznem uvodnem članku skuša dokazati, koliko je slovenskih uradnikov pri goriški sodnji. Dasi vank otrok ve, da je goriški sodni okraj izključno slovenski razven občine Ločnik, ki je pa tudi komaj polovico laška, vendar se dazna ta list blatiiti naše slovenske uradnike, in nesramno zahteva, naj bi se nastavilo več Lahov!! Kako „superioritā“ imajo laški uradniki so prav dobro pokazali pri falsirani banki popolari in vsakdo ve, da laški uradniki še svojega jezika ne poznajo dobro. Značilno je, da je ta list glavilo Pajer-Pettarinove stranke, katere se po teh nabelih prav doledne ravna pri nastavljanju deželnih uradnikov!

Laški dezertarji. Orožniki iz Viška ob meji so priveli h glavarstvu v Gradišče ob Soči 3 laške dezertarje; vsi so bili v vojaški obleki. Pišejo se Lovrenc Palmetti, Iv. Romanzini in Iv. Cristina, vsi iz provincije Novara; pobegli so od pešpolka št. 79. iz Vidma. Pridržali so jih na glavarstvu.

Društvo za zidanje delavskih stanovanj bo imelo te dni ustanovni občni zbor, potem ko je namestništvo potrdilo dotična pravila. V Gorici vlada grozno pomanjkanje malih in cenih stanovanj. To društvo bode imelo hvaleno nalogo da odpomore tej revščini: rado vedni pa smo, če se bode postavilo nepristranski z našimi slovenskimi delavci! Pred leti se je bilo ustanovilo v ta namen slov. društvo „Svoj dom“, vendar zdi se, da je stvar nekako zaspala. Poklicanim priporočamo naj se že zganejo!

Podajšanje proge električnega tramvaja do Solkana bi bilo v veliko korist mestu goriskemu a tudi Solkanu ter obmejnim slovenskim občinam.

To vprašanje se je ventiliralo že tedaj, ko se je otvoril promet električnega tramvaja v mestu. Vendar se je postavila takrat solkaneka občina na pravo stališče, da bi se izdajali vozni listki v slovenskem jeziku in da bi moral nositi tramvaj tudi slovenske napise. Sedaj zopet vatajajo glasovi, ki nujno žale podajšanje proge v Solkan. Oživotvorje-

Pozor! M. LEVI Pozor!

Trst, ulica S. Giacomo št. 7 (Corso) Trst
Kupuje rabljeno pohištvo, ponečeno obleke in šivalne stroje. Pisati dopisnice. Pride sam na dom.

NOVA PRODAJALN. BLAGA ZA MOŠKE OBLEKE GIUSEPPE SPECHAR

TRST, ulica S. Caterina št. 9 — Piazza Nuova
je bogato založena z veliko izbero — zadnjih novosti za pomladansko sezono po jako zmernih cenah. — SPECIJALITETA PRAVEGA ANGLEŠKEGA BLAGA. Izbera srajc, ovratnikov, ovratnic, zaplestov itd. — Na željo se pošiljajo uzorci.

Cement - Portland „SALONA“

Družbe „SPALATO“
Anonimno deln. društvo cementa Portland SALONA.

Letni proizvod: 10.000 vagon.

IZKLJUČNI ZASTOPNIK

Leopold Feiner, Trst

„Pisarna“ Zaloge Cementa
ul. Carradori 16 Riva Grumula 2
Telefon 605. Telefon 23-30

NAGLUHI

ali oni, ki trpijo na ušesih, ako hočejo ublažiti ali ozdraviti bolečine, naj rabijo moje

novi, poboljšano slušalico

Ista se mora nositi v ušesu. — Cena komadu K 7, dva komada K 13. Pošilja po povzetju

Alojzij Schumann, Dunaj V
Leitgebasse 7

Prospekti zastoj in poštne prosto.

ANTON SKERL

mehanič, zapriseženi izvedenec

TRST, Carlo Goldonijev trg št. 11

Zastopnik tovarne koles in motokoles „Puch“

Napeljava in zaloga električnih svetilk, tudi in prodaja gramofonov, sonofonov, in fonografov. Zaloga priprav za točiti pr-

Lasica delavica za popravljanje šiv. strojev, koles, motokoles it.

Velika zaloga pripadkov po tovar. cenah

TELEFON št. 1784.

POLIGON:

elektro-magnetični aparat

ozdravi in pomaga tudi pri najhujših boleznih, kakor n. pr. revmatizem, protin, ischias, nespečnost, mrtvoud in druge bolezni. Vse podrobnosti se nahajajo v prospektu. Cena velikemu aparatu K 10, malemu K 6. — Pošilja samo po povzetju

Alojzij Schumann

Dunaj V, Leitgebasse št. 7

Aurelio Herbig

Civilni geometer. — Avtorizovani zapriseženec

Trst, Corso št. 30

sprejme merjenja, ekskorporacije, instalacije itd. splošno vsa geometrična dela.

Kupujte „Narodni kolek“.

Zasebni dekliški licej

trgovski kurz, gospodinjstva ljudska šola šolski sester v Trstu

Izborna lega, krasen razgled na Adrijo, park in igrališče, moderno opremljeno poslopje: električna razsvetljava, kopališče, telovadnica. Učni jezik nemški, poleg tega francosko, angleško, italijansko in kurza za slovenščino in hrvaščino. Letna penzija 600 K; šolnina: za licej 160 K, za trgovski kurz 100 K, za gospodinjstvo šola 200 K, za ljudsko šolo 100 K. — S prihodnjim šolskim letom se otvori prvi 4 licejalni razredi.

Na zahtevo se dopošljejo prospekti.

Vsled odhoda, prodaja s 30-40 od sto popustka.

Razprodaja

vseh PRSTANOV, UHANOV z dijamanti in brez istih, OBESKOV, VERIŽIC ter ZLATIH, SREBRNIH in STENSKIH UR, ki se nahajajo v prodajalni

G. KEHIYAN, TRST, CORSO 32

nje rečene proge bi bilo v veliko korist vsem prizadejim činiteljem, in želeli bi bilo, da zadobi to prasanje čimprej konkretno obliko.

Za otroški vrtec na Blanči se je nabralo že toliko, da bo mogoče misliti na otvoritev za prihodnje leto. Da se ta prepotrebni vrtec ustanovi čim prej, naj se ga naši rodoljubi pridno spominjajo ob raznih prilikah.

200x1000 v Gorici napreduje vse prepročeno. Opozorjamo naše narodne trgovce in druge sloje na njih narodno zavednost glede na to, da imajo Nemci zagotovljeno že četrtino Rošeggerjevega sklada, to je 500.000 kron.

Proti tujim zavarovalnicam se množijo pritožbe od t. i. naših posestnikov. Opozorjamo, da imamo prav dobre in solidne slovenske zavarovalnice in bil bi že čas, da se emancipiramo tudi na tem polju.

Padel je s senika 12 letni Josip Biras iz Ribenberka in se precej močno poškodoval.

V Doberdobskem jezeru je vtonil v torek 19-letni mladenič Andrej Colja, p. dom. Zefov.

Prvaška narodna društva: „Sokol“, „Čitalnica“, možka in ženska podružnica društva sv. C. i. M. priredijo 8. avgusta narodno veselico, na kateri se uprizori F. S. Finžgarjev narodni igrokaz s petjem „Divjilovec“. Ker so železnike zveza ugodne, nverjeni smo, da nas narodno občinstvo poseti v čim večem številu. Prebitek veselice je namenjen „Ljudski knjižnici“ v Prvačini, ki se odpre prib. zimsko sezono. Prosimo, da se ob določanju prireditve uvažuje višje označeni dan.

Kobilice na Krasu. V soboto je nehal lov na kobilice. Nalovili so jih 75.000 litrov. Vlada je prispevala 23.500 K. Od deželnega odbora so izdelovali 3 uradniki. Jeseni se prične zopet pokončevanje kobilic; počasi se širijo tudi proti Furlaniji in proti Vipavski dolini.

Kinematograf Ekscelsior, ki se nahaja na vogalu Dantejeve ulice, posejajo v veliki meri naši slovenski meščani. Rečeno podjetje pa izdaja programe le v nemškem in italijanskem jeziku, dasi kaj rado sprejema slovenski denar. Naši ljudje naj zahtevajo slovenske programe ali pa naj obrne temu podjetju hrbet!

x Podgorska mala kronika. Pod hribom podgorakim bo tekel, kakor pravijo, v kratkem času „Lukamatija“. Jaz, kakor „kronist“ Podgorški bi svetoval našemu županstvu in starešinstvu, da bi izposlovali od žel. ministrstva, da bi tiki „Lukamatije“ poti, napravili lepo in široko cesto, ki bi našo lepo Podgoro povzdignila ne v trg, ampak v mesto.

Rok triletnega županovanja je že potekel meseca aprila t. l.; kedar bodo razpisane druge volitve? Soc. dem. in ital. liberalci ter še nekateri drugi žele, da bi se podgorško županstvo odrgale od Pevme in Podsubotina. V marsikaterem, posebno finančnem oziru bi bilo to za Podgoro na boljšem. Jaz pa, kakor „kronist“, svetujem, da bi ostali, kakor smo, ter opustimo vse take načrte, ker bi prej ali slej škodovali samostojni slov. Podgori.

Več slovenskih starišev pošilja svoje otroke v italijansko šolo, žalostno! samo za per „bombončkov“ — ki jih jim Italijani obetajo. Vsi ti stariši so v socijalni demokraciji, med njimi tudi „njih predsednik“. Lepa bodočnost — slov. fantje. In to delajo da so bolj šteti pri svojih soc. dem. italijanskih „kompanjih“.

V Podgoro privandrani Italijani bi radi razširili svojo šolo iz enega v dva razreda, v katerega bi zahajali razen otrok slov. starišev, največ otroci regnicolov. Jaz pa, kakor „kronist“ Podgorški, naznanjam slov. županstvu, da šolski „paragrafi“ ne moreje nobene občine prisiliti, da bi otrokom italijanskih podanikov, vzdrževala ital. šolo. Tudi grofa A. bi svetoval, da bi se več oziral na slovensko služabništvo, in slov. kolonstvo tu v slovenski Podgori, drugače bo imel tudi on precej greha v narodnem oziru v naši vasi. Za zdaj, g. urednik oprostite mi, ker sem prišel samo do tu, kakor Podgorški „kronist“ bom prihodnjič nadaljeval kroniko. Zdravo!

Novi društvi. — C. kr. namestništvo je vzelo na znanje pravila novih društev: »Narodno-politično društvo za kobarški okraj« s sedežem v Kobaridu in »Podružnica družbe sv. Cir. in Met. v Ljubljani« s sedežem v Sv. Luciji.

Vesti iz Istre

Iz Podgrada. Te dni se snide zopet po tolikem prestatku istrski deželni zbor. Dela bo imela naša zbornica seveda mnogo, a sliki se, da bo zasedanje le kratko. Zato že sedaj prosimo in pozivamo vse naše gg. poslane, da takoj v prvem zasedanju zastavijo vse svoje moči v to, da bi se vendar enkrat že pričele priprave za toli važno železniško zvezo s ki zi Podgrad, v kateri namen je bila že v pretečen za leto 1883 stavljena svota K 8000—, a je potem zopet vse zastopalo. Sedaj, ko stopijo naši zastopniki v večem številu v deželni zbor, bo tu tudi tem oziru boljše kaj doseči.

Podgrad v Istri. Zadruga zveza v Celji imenovala je g. Dragotina Gobca, tajnika podgorske porojilnice, svojim zadrugnim revizorjem in ga je v to svrhu dala registrirati pri

trgovskem sodišču v Trstu in pri deželni sodnji v Gradcu. S tem je svojim članicam po letni in Goriškem, ter bližnjem Kranjskem, storila to ugodnost, da se lahko obračajo na revizorja in njegovo pomoč pri sestavljanju letnih računov itd. oziroma, da ima rečeni revizor tudi v izrednih slučajih, ali na revizijah na lastno prošnjo bližje in se tako približajo marsikateri potni troški.

MALI OGLASI
se računajo po 3 stot. besedo; mastno tiskane besede se računajo enkrat več. Najmanjša pristojbina stane 40 stotink. Plaža se takoj.

Na Gorenjskem blizu kolodvora je hiša z velikimi gostilniškimi prostori in velikim vrtom na prodaj. Več pove Ina oddelek Edinosti. 1289

Sprejme se v kavarno v Rojšanu uslužbenec (mladenič), kateri zna tudi italijanski. 1292

V Koprivi priredijo fantje dne 25. julija veliki ples na okrašenem dvorišču gostilne „Zega“, katere bo preskrbljena z izvrstnim teranom in sladkimi štruklji. 1293

Par dobrih polagalec parket dobi delo, akord. Povprašati: Primožič, Reka, Kavarna Fiume. 1287

Sprejme se takoj dečka, praktičnega za pekarno in slaščičarno. — Acquedotto 15, Vincenzo Skerk. 1295

Nova slovenska brivnica ulica Sette Fontane 13 se priporoča slavnemu občinstvu za mnogobrojen obisk Anton Novak. Svoji k svojim! 1279

G. Levi Minzi & Co.
Nova in bogata zaloga vsakovrstnega POHIŠTVA
Spalne in jedilne sobe na izbero. Najnovejši uzorci.
Trst, Via dei Rettori št. 1
Telefon št. 71 Romano IV

Giulio Reddersen
TRST, ulica Giosuè Carducci št. 23
TELEFON št. 513
Kirurško orodje, ortopedični aparati, Moderel, umetne roke in noge, berglje, elastični pasji in nogovici, elektroterapijske priprave, aparati za inhalacijo.
SKLADIŠČE potrebščin za kirurško zdravljenje. Potrebščine iz guma in nerodnih.
***** blaga *****

PLES!!
priredijo mladeniči v Avberju dne 25. julija 1909 na okrašenem in senčnatem prostoru dobroznano gostilno gosp. Maksa Ukmar. Svirača bo godba od svetega Ivana pri Trstu. ...

KLOBUČARNA
G. Doplicher
Trst, Corso 34
Klobuki prvih tovarn.
Potne in športne kape po zmernih cenah.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ
Dr. Viktor Bandel
Trst, ulica San Giovanni 7, I. nads. od 9. do 1. in od 3. do 6.

Zdravnik in ranocelnik
Dr. Dinko Tecilazic
specijalist
za otroške bolezni
v ulici Stadion 6, I. n. Telefon 18, IV (glejal Fenice).
ter ordinira od 2. do 3. ure popoldne.

Oglase, poslana, osmrtnice, zahvale, male oglase in v obče kakoršnokoli vrste oglasov sprejme „Inseratni oddelek“ v ulici Giorgio Galati št. 18 (Narodni dom) polunadstropje, levo. Urad je odprt od 9. zjutraj do 12. in od 3. do 6. popoldne. Po noči se vsprejema v „Tiskarni Edinost“.

Gostilna Potočnik na Bledu : lepa stanovanja za letovščanje, senčnat vrt, okusna jedila, pristna vina. Zmerne cene. 1285

Pošten uradnik išče posojilo 100—150 kron, katere bi vrnil z dobrih obrestmi v mesečnih obrokih. Ponudbe pod „Pošten“ na glavno pošto Trst. 1285

Za dopisovanje v hrvaškem, nemškem in italijanskem odnosno tudi slovenskem jeziku, za uredniška ali komptorska dela ali za sotrudištvo pri kakem listu, išče nameščena Hrvat. Pojasnila daje Inzeratni oddelek Edinosti. 1250

Napoljske in sicilijanske testenine po 56, 64, 72 stot. Najfinjeje italijansko olje po K 1-12, 1-20, 1-60, 2-40 liter. Sicilijanski pardajser po 28 st. št. tija. Trst, ulica Farneto 3. 1060

Malo stanovanje (soba, kuhinja) z dvoriščem se odda v najem. F. Grgič, Sv. Ivan (Breg) št. 939. 1270

Točenje vina v kaki zalogi prevzame umirovjenec. Naslov pove Inzeratni oddelek Edinosti. 1288

Novo pogrebno podjetje (H. Stibiel in dr.)
z bogato opremo za vsakovrstni pogreb

in prodajalnice mrtvaških predmetov in vsakovrstnih vencev iz umetnih cvetic, perle, porcelana.

.. ZALOGA ..
VOŠČENIH SVEČ. — Prodaja na debelo in drobno.

Se preseli meseca julija t. l. v Corso šte. 49.
blizu lekarne Rovis (Piazza Goldoni).

Novici in Novice
ne zamudite obiskati dobroznano slaščičarno :
Matteo Stoppar :: Trst
ulica S. Giacomo št. 7 (Corso) - Filijalka: ulica Glus. Caprin št. 9
kjer najdete bogato in veliko izbero Konfetov bomboniere in slaščic po zmernih cenah.
Vina in likerji prav dobri v botilkah. Telefon 1464

„Tržaška posojilnica in hranilnica“
registrovana zadruga z omejenim poroštvom.
Piazza della Caserma št. 2, I. n. — TRST — V lastni hiši.
(Vhod po glavnih stopnicah) — TELEFON št. 952
Hranilne vloge sprejema od vsakega, če tudi ni ud in jih obrestuje po 4 1/4 %
Rentni davek od hranilnih vlog plačuje zavod sam. Vloga se lahko po 1 krono.
Posojila daja na vknjižbo po dogovoru 5%—6%, na menjice po 6%, na zastave po 5 1/2% in na amortizacijo za daljšo dobo po dogovoru.
Uradne ure: od 9.—12. ure popoldne in od 3.—5. popoldne.
Izplačuje se vsaki dan ob uradnih urah. — Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.
Jma najmoderneje urejeno varnostno celico za shrambo vrednostnih papirjev, listin itd.
kakor tudi hranilne pušice, s katerimi se najuspešneje navaja štediti svojo deco.
Poštno-hranilnični račun 816-004

Automobilisti in motociklisti pozor!
Giuseppe Colonna, Trst
Specijaliteta vulkanizovanih poprav na pnevmatikih
Lastna delalnica: Ulica Acque št. 4
Vulkanizovanje, moja lastna specijaliteta, lastno izdelovanje Antiderapantov iz usnja in Caoutchouc-a, pokritja z gladkim gumijem, plakete in poprave z elastiko na počenih ali preravnih pnevmatikih vsake znamke.
Poprave se izvršujejo točno in solidno ter se zajamčijo.
CENE ZMERNE. CENE ZMERNE

Najboljše stiskalnice za grozdje in masline
so naše stiskalnice „ERCOLE“
najnovejšega in najboljšega sestava z dvojno in nepretrgano pritiskalno močjo; zajamčeno najboljšje delovanje, ki prekaša vse druge stiskalnice.
HIDRAVLICNA STISKALNICA.
„Syphonia“ — Najbolje avtomatično patentovane trpe brizgalnice, ki delujejo, ne da bi jih bilo treba goniti: plugi, stroji za grozdje, sadje in oljke, mlin za miti grozdje. Plugi za vinograde. Stroji za sušenje sadja in drugih vegetativnih, življenskih in mineralnih pridelkov. Stiskalnice za seno slamo itd. na roko. Mlatilnice za žito, čistilnice, rešetalnice, Slamorezuca ročni mlin za žito v raznih velikostih in vsi drugi stroji za poljedelstvo.
Izdelujejo in pošiljajo na jamstvo kot posebno najnovejšega, izbornega uresničenege, najbolj pripoznanega in odlikov. sestava.
PH. MAYFARTH & Co. Tovarna za poljedeljske in vinske stroje DUNAJ II, Taborstr. 7
Odlikovani v vseh državah sveta z nad 620 „elastiki“, srebrnimi in častimi kolajnami.
Ilustrovani ceniki s mnogostevilnimi polvalnimi pismi brezplačno.
Razprodajalci in zastopniki se iščejo povsod, kjer nismo zastopani

Učenca sprejme takoj trgovina jestvin. - Ponudbe pošiljati pod „Primorski trgovec“ stoječe v poštnem uradu Barriera vecchia. (1290)

Pisalni stroj „MOYA“
z vidno pisavo in premenljivimi črkami je najboljši stroj, ki se prodaja po nizki ceni
— Kron 250—
Ceniki zastoj in poštnine prosto.
Pisati je na:
Glavno zastopstvo v Trstu
ulica Valdirivo št. 23, I.

